

STRATEGIJA JAVNOG ZDRAVLJA U REPUBLICI SRBIJI 2018-2026. GODINE

*- "Službeni glasnik RS", broj 61/2018 -
Ova strategija je doneta na osnovu člana 45. stav 1. Zakona o Vladi,
a objavljena je 8. avgusta 2018. godine.*

Uvod

"Zdravi ljudi, zdravlje u svim politikama"

Javno zdravlje je nauka i umetnost prevencije bolesti, produžavanja života i unapređenja zdravlja putem organizovanih napora društva. Javno zdravlje može se razmatrati i putem struktura i procesa pomoću kojih se zdravlje populacije razume, čuva i unapređuje¹.

Strategija javnog zdravlja u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Strategija) podržava unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti i produženje kvalitetnog života stanovništva. Dobro zdravlje je od suštinskog značaja za održivi ekonomski i društveni razvoj i osnovna briga u životu svakog lica, porodica i društva.

Strategija je dokument koji utvrđuje opšti okvir za akcije i identifikuje dalje pravce, ostavljajući prostor za rešavanje starih i novih izazova.

Strategijom se podržava ispunjavanje društvene brige za zdravlje ljudi i podstiče odgovornost države i društva u obezbeđenju dobrobiti za sve građane putem unapređenja zdravlja, produženja očekivanog trajanja kvalitetnog života, očuvanja zdrave životne i radne sredine. Ciljevi se ostvaruju kroz sve oblike partnerstva za zdravlje i naglašavanje značaja sveobuhvatnog pristupa putem interdisciplinarnosti i multisektorske saradnje.

U Strategiji se utvrđuju oblasti delovanja u javnom zdravlju, okvir, misija, vizija i principi Strategije, opšti i specifični ciljevi, akcioni plan za delovanje, kao i način implementacije, praćenja, evaluacije i izveštavanja o sprovođenju Strategije.

1. Oblasti delovanja u javnom zdravlju

U skladu sa zakonom kojim se uređuje javno zdravlje, oblasti delovanja javnog zdravlja su:

- 1) fizičko, mentalno i socijalno zdravlje stanovništva;
- 2) promocija zdravlja i prevencija bolesti i povreda;
- 3) životna sredina i zdravlje stanovništva;
- 4) radna okolina i zdravlje stanovništva;
- 5) organizacija i funkcionisanje zdravstvenog sistema;
- 6) postupanje u kriznim i vanrednim situacijama.

Strategija se prevashodno zasniva na delovanju u okviru promocije zdravlja i prevencije bolesti i povreda.

Pod promocijom zdravlja podrazumeva se, u skladu sa definicijom datom u Povelji o unapređenju zdravlja, Ottawa 1986: "Proces osposobljavanja ljudi da povećaju kontrolu nad svojim zdravljem i unaprede ga." Osnovni pravci promocije zdravlja su:

- 1) zalaganje za zdravlje, u cilju dobijanja podrške da se stvore bitni uslovi za zdravlje;
- 2) omogućavanje ljudima da dostignu pun zdravstveni potencijal i jednakost u zdravlju (jednak pristup informacijama, veštinama za zdrav život i mogućnostima zdravog izbora);
- 3) posredovanje između različitih interesa društva u stremljenju ka zdravlju (multisektorski, interdisciplinarno u svim sferama života - između pojedinaca, porodica, zajednica, udruženja građana, zdravstvenog sistema i drugih činilaca društva).

Pod prevencijom se podrazumeva smanjivanje rizika pojave patološkog procesa, bolesti, povreda, nesposobnosti ili nekog drugog neželjenog stanja ili fenomena, putem aktivnosti i mera povezanih sa unapređenjem i očuvanjem zdravlja, kao i uspostavljanje zdravlja koje je narušeno i sprečavanje ili odlaganje nepovoljnog toka i ishoda ireverzibilnih poremećaja zdravlja. Pod primarnom prevencijom bolesti i povreda podrazumevaju se mere za njihovo sprečavanje i suzbijanje, koje mogu biti opšte (povećanje standarda, zaštita životne sredine i ponašanje u skladu sa zdravljem) i specifične (kao što je imunizacija). Mere sekundarne prevencije bolesti su rano otkrivanje bolesti (skrininzi, samopregledi i preventivni pregledi) i blagovremeno lečenje. Od značaja je spomenuti i nivoe primordijalne prevencije (koja uključuje eliminaciju predisponirajućih faktora rizika), tercijarne (mere fizičke i psiho-socijalne rehabilitacije i sprečavanja komplikacija bolesti i povreda) i kvaternarne prevencije (mere za "smanjenje štete"). Prevencija se može sagledati i preko mera univerzalne (intervencije usmerene na populaciju), selektivne (intervencije usmerene na ranjive grupe) i indikovane prevencije (intervencije usmerene na pojedince).

2. Okvir Strategije javnog zdravlja

Okvir Strategije definisan je uz uvažavanje izazova javnog zdravlja u Republici Srbiji, kao i međunarodnog pristupa predstavljenog u javnozdravstvenim politikama i oblastima delovanja javnog zdravlja u Evropi. Usmeravanje pažnje na postizanje jednakosti u zdravlju danas predstavlja osnov i povezuje se sa održivim razvojem putem dobrog upravljanja u tri najvažnija aspekta održivog razvoja: ekonomski razvoj, široka socijalna inkluzija i održivost životne sredine². Evropska politika "Zdravlje 2020"³ ističe vrednosti delovanja za postizanje dobrog zdravlja koje obuhvataju jednakost, održivost, kvalitet, transparentnost, odgovornost, ravnopravnost polova, dostojanstvo i pravo na učešće u donošenju odluka.

2.1. Izazovi javnog zdravlja u Republici Srbiji

Izazovi javnog zdravlja u Republici Srbiji su brojni i povezuju se sa posledicama ekonomske krize, migracijama stanovništva i rastućim nejednakostima, a sagledavaju kroz zdravlje i determinante zdravlja, sistem javnog zdravlja i javno-zdravstvenu politiku.

2.1.1. Zdravstveno stanje i determinante zdravlja

Pokazatelji zdravstvenog stanja i determinante zdravlja upućuju na sledeće:

- 1) smanjenje broja i starenje stanovnika su glavna obeležja demografskih prilika u Republici Srbiji;
- 2) veliki broj stanovnika Republike Srbije oboleva, prerano umire ili biva onesposobljeno usled bolesti i povreda koje su preventabilne;

3) vodeće bolesti i povrede su povezane sa socijalnim i ekonomskim odrednicama zdravlja, odnosno nesrazmerno prisutne kod siromašnog i ranjivog stanovništva, što doprinosi nejednakostima u zdravlju.

Demografsku situaciju u Republici Srbiji karakteriše starenje stanovništva i negativan prirodni priraštaj. Prema postojećoj demografskoj strukturi stanovništvo Republike Srbije je među najstarijim u Evropi (prosečna starost je 42,9 godina). Postojeća depopulacija (negativna stopa prirodnog priraštaja -5,1/1000 u 2016. godine), čemu doprinosi i opadanje stope fertiliteta, kao i rađanje žena u sve kasnijem životnom dobu (prosečan broj godina života žena prvorođene 28,3 godine) dovodi do smanjenja ukupnog broja stanovnika Republike Srbije. Prosečan broj članova domaćinstva iznosi 2,9⁴,⁵. Stopa rizika od siromaštva u 2016. godini je iznosila 25,5%. Najizloženiji riziku od siromaštva su deca i mladi, višečlana domaćinstva i nezaposlena lica⁶. Stopa nezaposlenosti lica radnog uzrasta u Republici Srbiji, u III kvartalu 2017. godine iznosila je 13,5%⁷.

Vrednost bruto domaćeg proizvoda (BDP) po glavi stanovnika u 2017. godini iznosila je 5226 EUR, dok je stopa realnog rasta BDP iznosila 1,9%⁸. Ukupni rashodi za zdravstvenu zaštitu učestvuju u relativno visokom procentu u BDP-u (povećanje sa 8,13% u 2003. godini na 8,98% BDP u 2016. godini). Učešće javnih rashoda u ukupnim rashodima za zdravstvenu zaštitu je smanjeno sa 70,9% u 2003. godini na 58,0% u 2016. godini, dok se u istom periodu učešće privatnih rashoda u ukupnim rashodima za zdravstvenu zaštitu povećalo sa 29,1% na 42,0%⁹.

Očekivano trajanje života na rođenju je u periodu od 2002. do 2016. godine povećano kod muškaraca sa 69,7 na 73,0 i kod žena sa 75,0 na 78,0 godina. Stopa smrtnosti odojčadi je smanjena sa 10,1 u 2002. godini na 5,4 u 2016, dok je u populaciji Roma ovaj pokazatelj smanjen u periodu 2005-2014. godine sa 25,0 na 12,8. Stopa smrtnosti dece mlađe od pet godina smanjena je sa 11,5 u 2002. godini na 6,1 u 2016. godini, dok je u populaciji Roma, vrednost ovog pokazatelja prepolovljena u periodu 2005-2014. godine (sa 28,0 na 14,4)¹⁰,¹¹.

Najvećem opterećenju bolestima doprinose hronične nezarazne bolesti i udruženi faktori rizika. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko dve trećine svih uzroka smrti tokom 2016. godine u Srbiji. Više od polovine svih smrtnih ishoda (51,7%) bila je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svako peto umrlo lice (21,3%) bila je žrtva malignog tumora. Od posledica povreda i trovanja umrlo je 2,8% stanovnika Republike Srbije, od komplikacija šećerne bolesti 3,1% i od opstruktivnih bolesti pluća 2,6%¹². Upoređivanjem standardizovanih stopa smrtnosti za vodeće uzroke smrti u Republici Srbiji u odnosu na evropsku zemlju sa najnižom stopom i prosek stope u Evropskoj uniji, (u daljem tekstu: EU) za starost 0-64 godina, na 100.000 stanovnika, u 2014. godini - primetno je da su vrednosti najviše u Republici Srbiji: ishemična bolest srca (stopa od 25,6 u Republici Srbiji, naspram 6,6 u Izraelu i 15,8 - prosek u EU), cerebrovaskularna bolest (stopa od 17,3 u Republici Srbiji, naspram 2,1 u Luksemburgu i 7,2 - prosek u EU) i maligne neoplazme (stopa od 101,6 u Republici Srbiji, naspram 44,2 u Finskoj i 66,7 - prosek u EU). Slično, standardizovana stopa smrtnosti za vodeće hronične nezarazne bolesti kod stanovništva dobi 30-69 godina, na 100.000 stanovnika, u 2012. godini bila je najviša u Republici Srbiji (498,8), preko dva puta veća nego u zemlji sa najnižom vrednošću ovog pokazatelja - Izraelu (189,9), a veća nego prosečne vrednosti za Evropski region Svetske zdravstvene organizacije (u daljem tekstu: SZO) (405,0) i EU (289,2).¹³

Pušenje i dalje predstavlja jedan od vodećih faktora rizika uz trend povećanja učestalosti u periodu od 2006. do 2013. godine za 3,0% (kod žena za 3,4% i muškaraca za 1,9%). Prema podacima istraživanja zdravlja 46,1% stanovništva u 2013. godini nije konzumiralo alkohol, a upotreba alkohola kao svakodnevna pojava bila je prisutna kod 4,7% stanovništva, što predstavlja povećanje u odnosu na 2006. godinu (3,4%). Više od polovine odraslog stanovništva (56,3%) je prekomerno uhranjeno, od čega je gojaznih 21,2%. Ovo predstavlja značajno povećanje u odnosu na 2006. godinu (17,3%). U istom periodu učestalost gojaznosti kod dece skoro dvostruko je povećana i u 2013. godini registruje se kod 4,9% dece¹⁴.

2.1.2. Sistem javnog zdravlja

Sistem javnog zdravlja obezbeđuje i podržava širok spektar aktivnosti i usluga čijim se sprovođenjem izvršavaju glavni zadaci javnog zdravlja.

Za organizaciju sistema javnog zdravlja u Republici Srbiji odgovorno je ministarstvo nadležno za poslove zdravlja. Deo odgovornosti za oblast javnog zdravlja imaju i ministarstvo nadležno za poslove prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede, zaštite životne sredine, ministarstvo nadležno za poslove rada, zapošljavanja, boračkih i socijalnih pitanja, ministarstvo nadležno za poslove omladine i sporta, ministarstvo nadležno za poslove kulture i informisanja, ministarstvo nadležno za poslove pravde, ministarstvo nadležno za poslove finansija, ministarstvo nadležno za poslove unutrašnjih poslova i dr.

Zdravstvene ustanove u sistemu javnog zdravlja definisane su Uredbom o Planu mreže zdravstvenih ustanova¹⁵. Uredba definiše 26 instituta i zavoda za javno zdravlje kao nosioce aktivnosti u oblastima delovanja javnog zdravlja u skladu sa zakonom kojim se uređuje javno zdravlje. Značajnu ulogu u sistemu javnog zdravlja imaju i domovi zdravlja na teritoriji za koju su osnovani. Njihovu mrežu čini 158 ustanova u Republici Srbiji. Imajući u vidu pojedine oblasti delovanja javnog zdravlja za ishode su bitni i ostali učesnici izvan sektora zdravstvene zaštite u skladu sa zakonom kojim se uređuje javno zdravlje.

Oblast javnog zdravlja regulisana je Zakonom o javnom zdravlju i velikim brojem zakonskih i podzakonskih propisa. U skladu sa članom 19. Zakona o javnom zdravlju ("Službeni glasnik RS", broj 15/16), sredstva za delovanje u oblasti javnog zdravlja obezbeđuju se iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, od organizacija zdravstvenog osiguranja, prodajom usluga i proizvoda u sistemu javnog zdravlja, obavljanjem naučnoistraživačke i obrazovne delatnosti, od legata, poklona, zaveštanja i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

2.1.3. Javnozdravstvena politika

Javnozdravstvena politika usmerena je na socijalno-ekonomske determinante zdravlja i smanjivanje nejednakosti u zdravlju i podrazumeva brigu o zdravlju u svim politikama u skladu sa zakonom kojim se uređuje javno zdravlje. Zasniva se na univerzalnom pravu svakog pojedinca na dostizanje punih zdravstvenih potencijala, imajući u vidu holistički pristup zdravlju i posmatrajući ga kroz koncept fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja. Na taj način u fokusu su odrednice zdravlja i zdravlje kao imperativ razvoja svakog društva. Ovakvo opredeljenje naglašava odgovornost države, odnosno učešće svih sektora društva u obezbeđenju uslova koji omogućavaju i podržavaju dostizanje najvišeg nivoa zdravlja za svakog pojedinca. Osnovne vrednosti i principi sveobuhvatnih politika jesu jednakost svih građana, dostojanstvo i solidarnost, uz odgovornost društva, zajednica i pojedinaca, njihovo učešće i transparentnost u odlučivanju¹⁶. Delotvorno sprovođenje ovakvih politika zahteva sveobuhvatno i sinergistično upravljanje za zdravlje, uz razvoj modela i instrumenata koji omogućavaju bolje korišćenje resursa, participaciju svih aktera i delegiranje odgovornosti za zdravlje, a u cilju smanjenja nejednakosti u zdravlju i socijalne isključenosti, kao i unapređenja blagostanja stanovništva.

Koncept "Zdravlje u svim politikama" je pristup koji je preporučeno kao odgovor na izazove koje sa sobom nosi razvoj međusektorske saradnje i uključivanje svih subjekata društva. To je integrisani pristup koji omogućava dostizanje društvenih ciljeva svih vladinih resora¹⁷. Intersektorska, od strane vlade koordinisana politika, zajednički ciljevi i integrisani odgovori na postojeće probleme i izazove, partnerstvo sa nevladinim i privatnim sektorom je osnova zajedničkog upravljanja, odnosno efikasnog sprovođenja zdravlja u svim politikama. Zdravstveni sektor ima vodeću ulogu u radu sa drugim sektorima i neposrednoj podršci Vladi u razvoju relevantnih politika i dostizanju njihovih ciljeva. Uspešna primena ovog koncepta zahteva institucionalizovani proces intersektorskog rešavanja problema, utvrđivanje mandata i odgovornosti, inicijativa, finansiranja, budžeta i održivih mehanizama za rad vladinih ustanova u oblasti javnog zdravlja.

2.2. Međunarodni pristup

Strategija se oslanja na dokument "Zdravlje 2020: evropski okvir politike koji podržava akcije svih nivoa vlasti i društva za zdravlje i blagostanje"¹⁸, koji je usvojen na osnovu rezolucije EUR/RC62/Conf.Doc./8 Regionalne kancelarije SZO za Evropu. Zajednički ciljevi su: značajno unapređenje zdravlja i blagostanja stanovništva, smanjenje nejednakosti u zdravlju, jačanje javnog zdravlja i obezbeđivanje zdravstvenih sistema "usredsređenih na ljude" koji su univerzalni, ravnopravni, održivi i visokokvalitetni.

Politika "Zdravlje 2020" zasnovano je na četiri prioritetne oblasti za delovanje:

- 1) ulaganje u zdravlje tokom celog životnog ciklusa i osnaživanje stanovništva;
- 2) usmerenost na nezarazne i zarazne bolesti koje doprinose najvećem opterećenju stanovništva u Evropi;
- 3) jačanje zdravstvenih sistema "usmerenih na ljude", kapaciteta javnog zdravlja i spremnosti za vanredne situacije, nadzor i reagovanje;
- 4) stvaranje otpornih zajednica i sredina koje pružaju podršku.

Formulisanje Strategije u ovoj oblasti usklađeno je i sa deset prepoznatih ključnih oblasti delovanja javnog zdravlja (10 Essential Public Health Operations and Services in Europe/10 EPHO's), u skladu sa preporukama Regionalne kancelarije SZO za Evropu¹⁹ i to:

- 1) nadzor nad zdravljem i blagostanjem populacije;
- 2) praćenje i odgovor na opasnosti po zdravlje i vanredne situacije;
- 3) zaštita zdravlja, uključujući bezbednost životne sredine i radne okoline, hrane i drugo;
- 4) promocija zdravlja, uključujući aktivnosti usmerene na društvene odrednice zdravlja i nejednakosti u zdravlju;
- 5) sprečavanje i suzbijanje zaraznih i nezaraznih bolesti, uključujući rano otkrivanje,
- 6) obezbeđivanje dobrog upravljanja za zdravlje i blagostanje;
- 7) obezbeđivanje kompetentnih javno-zdravstvenih kadrova;
- 8) obezbeđivanje održive organizacione strukture i finansiranja;
- 9) zastupanje, komunikacija i društvena mobilizacija za zdravlje;
- 10) unapređenje javno-zdravstvenih istraživanja za politiku i praksu zasnovanu na dokazima.

Veoma važan dokument za projekciju željenih ishoda u javnom zdravlju do 2020. godine predstavlja i treći program EU za aktivnosti u oblasti zdravlja 2014-2020. godina²⁰, koji se usmerava na sledeće osnovne ciljeve²¹:

- 1) promocija zdravlja, prevencija bolesti i osnaživanje sredine koja pruža podršku zdravim stilovima života;
- 2) zaštita građana od ozbiljnih prekograničnih pretnji;

- 3) doprinos inovativnim, efikasnim i održivim zdravstvenim sistemima;
- 4) podsticanje pristupačnosti boljoj i bezbednijoj zdravstvenoj zaštiti za građane.

Tekuće nacionalne strategije drugih zemalja (Republika Finska, Engleska, Severna Irska, Savezna Republika Nemačka, Republika Hrvatska, Australija i dr.) predstavljaju dragocenu pomoć.

Strategija je u potpunosti zasnovana na Rezoluciji Ujedinjenih nacija "Transformisanje našeg sveta: Agenda za održivi razvoj do 2030." i predviđenim ciljevima²².

3. Misija, vizija i principi

Misija Strategije je da se razvija i primenjuje sistem znanja, veština i aktivnosti usmerenih na unapređenje zdravlja, sprečavanje i suzbijanje bolesti, produženje i poboljšanje kvaliteta života putem organizovanih mera društva.

Vizija Strategije su zdraviji ljudi, smanjene nejednakosti u zdravlju i udružene akcije vlasti i društva za zdravlje i blagostanje.

Principi Strategije su zasnovani na ljudskim pravima su:

- 1) odgovornost države i društva za zdravlje;
- 2) svi oblici partnerstva za unapređenje zdravlja;
- 3) usmerenost na populaciju i društvene grupe;
- 4) orijentacija ka lokalnoj samoupravi;
- 5) intersektorski i multidisciplinarni rad;
- 6) akcije za socijalne odrednice, faktore rizika i smanjivanje nejednakosti u zdravlju.

4. Opšti i specifični ciljevi Strategije

Sledeći misiju, viziju i principe javnog zdravlja Strategija ima sledeće opšte ciljeve u okviru kojih su specifični i operativni ciljevi:

- 1) unapređenje zdravlja i smanjivanje nejednakosti u zdravlju;
- 2) unapređenje životne sredine i radne okoline;
- 3) sprečavanje i suzbijanje bolesti i vodećih rizika po zdravlje stanovništva;
- 4) razvoj akcija promocije zdravlja u zajednici;
- 5) podrška razvoju dostupne, kvalitetne i efikasne zdravstvene zaštite;
- 6) razvoj sistema javnog zdravlja zasnovanog na dokazima iz istraživanja;
- 7) unapređenje upravljanja, komunikacije i partnerstva za primenu načela "zdravlje u svim politikama".

4.1. Unapređenje zdravlja i smanjivanje nejednakosti u zdravlju²³

4.1.1. Unapređenje praćenja i evaluacije zdravstvenog stanja i nejednakosti u zdravlju

4.1.1.1 Sve jedinice lokalne samouprave/JLS (opštine i gradovi) preko svojih saveta za zdravlje, izveštavaće i publikovaće godišnje analize zdravstvenog stanja na osnovu pokazatelja zdravstvene statistike, pokazatelja stanja životne i radne sredine, demografskih i socioekonomskih odrednica zdravlja;

4.1.1.2 Uspostaviće se sistem praćenja zdravstvenog stanja stanovništva Republike Srbije putem posebnih istraživanja, u skladu sa prethodnom praksom, planom SZO i EU;

4.1.2 Unapređenje ishrane i fizičke aktivnosti stanovništva Republike Srbije (tako da se udeo odraslog stanovništva i mlađih od 18 godina koji se pravilno hrane i fizički su aktivni uveća za 10%;

4.1.2.1 Usvajanje Strategije unapređenja ishrane i fizičke aktivnosti (SUIF);

4.1.2.2 Usvajanje Nacionalnog programa za unapređenje dostupnosti hrane;

4.1.2.3 Usvajanje Nacionalnog programa unapređenja bezbednosti hrane;

4.1.2.4 Primena i praćenje Nacionalnog programa za prevenciju gojaznosti kod dece i odraslih;

4.1.3 Prevencija i suzbijanje pušenja i izloženosti duvanskom dimu, štetne upotrebe alkohola i zloupotrebe droga (tako da se udeo odraslog stanovništva i mlađih od 18 godina koji svakodnevno ili povremeno puše, izloženi su duvanskom dimu u radnoj sredini i na javnom mestu, prekomerno piju alkohol i zloupotrebljavaju droge smanji za 10%;

4.1.3.1 Podrška primeni Strategije kontrole duvana i Akcionom planu za njenu primenu, pruža se kontinuirano;

4.1.3.2 Podrška radu ustanovljenih intersektorskih tela značajnih u kontroli duvana, kontinuirano;

4.1.3.3 Podrška promeni postojećih ili usvajanje novih propisa do 2026. godine, u skladu sa preporukama Vodiča za primenu Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO i zakonodavstva Evropske unije;

4.1.3.4 Primena i praćenje Nacionalnog programa prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Republici Srbiji;

4.1.3.5 Kontinuirana podrška inicijativama jedinica lokalne samouprave za ograničenje dostupnosti alkoholnih pića;

4.1.3.6 Obrazovanje zaposlenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za prepoznavanje lica sa problemom prekomerne upotrebe alkohola i primenu metoda kratke intervencije, sprovodiće se kontinuirano;

4.1.3.7 Podrška primeni Strategije za sprečavanje zloupotrebe droga za period 2014-2021. godina, kontinuirano;

4.1.4 Unapređenje zdravlja stanovništva Republike Srbije u oblastima od vodećeg javno zdravstvenog značaja;

4.1.4.1 Primena i praćenje Nacionalnog programa očuvanja i unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja građana Republike Srbije, kao i podrška Strategije i podsticanja rađanja;

- 4.1.4.2 Kontinuirana podrška primeni i evaluaciji aktivnosti u oblasti ranog razvoja;
- 4.1.4.3 Unapređenje preventivne stomatološke zdravstvene zaštite, sprovodi se kontinuirano;
- 4.1.4.4 Podrška usvajanju Strategije razvoja zaštite mentalnog zdravlja za period nakon 2018. godine i Akcionom planu za njenu primenu;
- 4.1.4.5 Kontinuirana podrška primeni i evaluaciji Strategija za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i decom u porodici i u partnerskim odnosima;
- 4.1.5 Unapređenje zdravlja osetljivih društvenih grupa putem razvoja i implementacije dodatnih mera radi smanjenja nejednakosti u zdravlju (tako da se udeo osetljivih grupa koje svoje zdravlje procenjuju kao vrlo dobro i odlično poveća za 10%);
- 4.1.5.1 Definisane dodatnih mera zdravstvene zaštite namenjene prioritarnim osetljivim društvenim grupama na teritoriji jedinica lokalne samouprave/JLS, kontinuirano;
- 4.1.5.2 Unapređenje pristupačnosti zdravstvenih usluga i dostupnosti zdravstvene zaštite osetljivim društvenim grupama na teritoriji jedinica lokalne samouprave, kontinuirano;
- 4.1.6 Praćenje i evaluacija zdravstvenog stanja radnoaktivne populacije i nejednakosti u zdravlju;
- 4.1.6.1. Analiza zdravstvenog stanja radnoaktivne populacije na bazi ispitivanja štetnih faktora sa radnog mesta i iz radne okoline i obavljenih preventivnih lekarskih pregleda, u skladu sa važećim propisima i direktivama EU;
- 4.1.6.2. Posebna istraživanja osetljivih grupa radnoaktivne populacije (mladi, žene u reproduktivnom periodu, stariji radnici, lica sa invaliditetom, nezaposleni, zaposleni u malim i mikro pravnim licima, poljoprivrednici).

4.2. Unapređenje životne sredine i radne okoline

- 4.2.1. Praćenje, evaluacija i unapređenje životne sredine i procena rizika za zdravlje stanovništva
- 4.2.1.1. Sve jedinice lokalne samouprave (opštine) izveštavaće i publikovaće godišnje izveštaje o pokazateljima stanja životne sredine do 2021. godine;
- 4.2.1.2. Ustanoviće se integrisani sistem praćenja, evaluacije i unapređenja životne sredine putem strateških dokumenata, u skladu sa prethodnom praksom, posebnim istraživanjima, usvojenim strategijama, planom SZO i EU;
- 4.2.1.3. Biće usvojen Nacionalni program za procenu rizika iz životne sredine na zdravlje stanovništva;
- 4.2.1.4. Obezbeđivanje povoljnog okruženja za aktivno sprovođenje prihvaćenih međunarodnih obaveza iz oblasti životne sredine i zdravlja (IEA - deklaracije, protokoli, akcioni planovi i sl.);
- 4.2.1.5. Aktivno sprovođenje prihvaćenih međunarodnih obaveza iz oblasti životne sredine i zdravlja (IEA - Deklaracije, Protokoli, Akcioni planovi i sl.);
- 4.2.2. Unapređenje praćenja štetnih faktora sa radnog mesta i otkrivanje rizika po zdravlje
- 4.2.2.1. Kontinuirano unapređivanje ispitivanja štetnih faktora sa radnog mesta (hemijske, fizičke, biološke, ergonomske i psihosocijalne štetnosti) i godišnje izveštavanje;

- 4.2.2.2. Pravovremeno otkrivanje zdravstvenih rizika u vezi sa novim tehnologijama sprovodiće se kontinuirano;
- 4.2.2.3. Razvijanje baze podataka o štetnostima na radu i radnim mestima sa povećanim rizikom.
- 4.2.3. Unapređenje snabdevanja zdravstveno ispravnom vodom za piće
- 4.2.3.1. Biće donet novi pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće;
- 4.2.3.2. Utvrdiće se sanitarno-higijensko i tehničko stanje vodovoda na teritoriji Republike Srbije;
- 4.2.3.3. Izvršiće se priključenje 30% postojećih malih lokalnih vodovoda, prioriteto objekata za snabdevanje vodom za piće predškolskih i školskih ustanova, na mreže centralnih vodovoda;
- 4.2.4. Unapređenje sistema upravljanja otpadnih materija
- 4.2.4.1. Uskladiće se regulativa u oblasti upravljanja otpadom sa regulativom EU;
- 4.2.4.2. Izradiće se regionalni i lokalni planovi za upravljanje otpadom;
- 4.2.4.3. Izradiće se nova nacionalna strategija za upravljanje otpadom;
- 4.2.4.4. Izradiće se nacionalni planovi za pojedine tokove otpada;
- 4.2.4.5. Povećaće se broj stanovnika obuhvaćenih organizovanim sakupljanjem čvrstog otpada na 90%;
- 4.2.4.6. Kontinuirano će se osnaživati kapaciteti javno komunalnih preduzeća u cilju unapređenja sistema upravljanja otpada;
- 4.2.4.7. Uspostaviće se održiv sistem za prikupljanje ambalažnog otpada;
- 4.2.4.8. Povećaće se broj stanovnika koji žive na području pokrivenom kanalizacionim sistemom za 20%;
- 4.2.4.9. Povećaće se udeo otpadnih voda koje se prečišćavaju pre izlivanja u recipijente za 20%.
- 4.2.5. Unapređenje stanja životne sredine i odgovor na klimatske promene
- 4.2.5.1. Smanjiće se emisija štetnih gasova iz industrije, kućnih ložišta i motornih vozila u odnosu na 2015. godinu za 20%;
- 4.2.5.2. Kontinuirano će se unapređivati kontrolisana primena sredstava za zaštitu bilja i mineralnih đubriva sa ciljem očuvanja kvaliteta zemljišta i postizanja zdravstvene bezbednosti hrane;
- 4.2.5.3. Izradiće se strateške karte buke, akcioni planovi za zaštitu od buke i akustično zoniranje gradova;
- 4.2.5.4. Izradiće se akcioni planovi za odgovor na klimatske promene gradova;
- 4.2.5.5. Doneće se i sprovodiće se akcioni planovi za unapređenje energetske efikasnosti;
- 4.2.6. Unapređenje obrazovno-vaspitnih aktivnosti u oblasti očuvanja i unapređenja životne sredine i zdravlja ljudi

4.2.6.1. Kontinuirano sprovođenje edukativnih programa usmerenih na obezbeđenje higijenski ispravne vode za piće u ruralnim područjima;

4.2.6.2. Kontinuirano sprovođenje edukativnih programa o značaju očuvanja i unapređenja stanja životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti u predškolskim i školskim ustanovama;

4.2.6.3. Kontinuirano sprovođenje edukativnih programa o primeni mera lične i kolektivne zaštite i drugih mera usmerenih na suzbijanje komaraca;

4.3. Sprečavanje i suzbijanje bolesti i vodećih rizika za zdravlje

4.3.1. Unapređenje epidemiološkog nadzora nad bolestima, povredama i faktorima rizika

4.3.1.1. Unapređenje registara lica obolelih od bolesti i stanja od većeg javnozdravstvenog značaja, kontinuirano;

4.3.1.2. Biće unapređen nadzor nad vodećim zaraznim bolestima, do 2021. godine i biće uveden elektronski imunizacioni registar;

4.3.1.3. Pripremljenost i odgovor na vanredne situacije i opasnosti po zdravlje, kontinuirano;

4.3.1.4. Usvojiće se Strategija razvoja sistema sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti u Republici Srbiji;

4.3.2. Unapređenje uspešnosti sistema za rano otkrivanje i suzbijanje epidemija;

4.3.2.1. Obezbediće se održivost primene specifičnih mera suzbijanja epidemija i podrška, kontinuirano;

4.3.2.2. Obezbediće se standardizacija laboratorijskih procedura u sistemu ranog otkrivanja i suzbijanja epidemija;

4.3.3. Unapređenje sprečavanja i suzbijanja hroničnih nezaraznih bolesti i povreda

4.3.3.1. Unapređenje programske zdravstvene zaštite u oblasti sprečavanja i suzbijanja kardiovaskularnih bolesti, kontinuirano;

4.3.3.2. Unapređenje programske zdravstvene zaštite u oblasti sprečavanja i suzbijanja dijabetesa tipa 2, sprovodiće se kontinuirano;

4.3.3.3. Unapređenje programske zdravstvene zaštite u oblasti sprečavanja i suzbijanja, kao i ranog otkrivanja kolorektalnog karcinoma, karcinoma dojke i karcinoma grlića materice, sprovodiće se kontinuirano;

4.3.3.4. Biće usvojen Program prevencije povreda;

4.3.4. Sprečavanje i suzbijanje profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom i povreda na radu

4.3.4.1. Kontinuirano unapređenje evidencije profesionalnih bolesti i povreda, kao i njihovo sprečavanje i suzbijanje;

4.3.4.2. Biće usvojen Program zaštite zaposlenih u zoni jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, posebno u zdravstvenim ustanovama;

4.3.4.3. Kontinuirano inoviranje plana za vanredne situacije usled hemijskih akcidenata u radnoj sredini (i širenja u životnu sredinu) i usled dejstva jonizujućeg zračenja u radnoj i životnoj sredini.

4.4. Razvoj akcija promocije zdravlja u zajednici

4.4.1. Unapređenje znanja i ponašanja populacije u vezi sa očuvanjem i unapređenjem zdravlja i smanjivanjem faktora rizika

4.4.1.1. Kontinuirano unapređenje sprovođenja zdravstveno vaspitnog rada u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama do 2026. godine;

4.4.1.2. Kontinuirano unapređenje sprovođenja zdravstveno vaspitnog rada u zdravstvenim ustanovama;

4.4.1.3. Sprovodiće se i evaluirati kampanje promocije zdravlja u skladu sa prioritetima.

4.4.2. Unapređenje partnerstva i društvene uključenosti za zdravlje u lokalnoj samoupravi - primena mehanizama za integrisano upravljanje

4.4.2.1. U svim jedinicama lokalne samouprave biće osnovani i funkcionisati saveti za zdravlje u skladu sa zakonom;

4.4.2.2. Svi saveti za zdravlje utvrđivaće predlog plana javnog zdravlja na lokalnom nivou, pratiće godišnje sprovođenje plana kroz posebne programe iz oblasti javnog zdravlja;

4.4.3. Razvoj i osnaživanje mreže okruženja koja podržavaju zdravlje i zdrave izbore;

4.4.3.1. Kontinuirano će se unapređivati Program "Zdrav vrtić" sa primenom u najmanje 45% predškolskih ustanova;

4.4.3.2. Kontinuirano će se unapređivati Program "Zdrava škola" sa primenom u najmanje 30 % osnovnih i 20% srednjih škola;

4.4.3.3. Kontinuirano će se unapređivati Program "Zdrav grad" sa obuhvatom od najmanje deset gradova.

4.5. Podrška razvoju dostupne, kvalitetne i efikasne zdravstvene zaštite

4.5.1. Unapređenje dostupnosti i pristupačnosti zdravstvene službe

4.5.1.1. Analiziraće se važeći Plan mreže zdravstvenih ustanova i usvojiti novi prilagođen aktuelnim zdravstvenim potrebama stanovništva Republike Srbije;

4.5.1.2. Analiziraće se važeći Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe i usvojiti novi prilagođen optimumu zahteva zdravstvene službe;

4.5.1.3. Usvojiće se Plan razvoja zdravstvenih kadrova u zdravstvu u Republici Srbiji, zasnovan na potrebama;

4.5.1.4. Definišaće se osnovni paket zdravstvenih usluga na svim nivoima zdravstvene zaštite;

4.5.1.5. Obezbediće se finansiranje osnovnog paketa zdravstvenih usluga na svim nivoima zdravstvene zaštite iz sredstava Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje;

4.5.1.6. Ustanoviće se održiva podela rada među zdravstvenim ustanovama.

4.5.1.7. Kontinuirano unapređivanje dostupnosti i pristupačnosti zdravstvene službe za osetljive populacione grupe;

4.5.1.8. Obezbediće se jednaka dostupnost i pristupačnost zdravstvene službe za celokupno stanovništvo.

4.5.2. Unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbednosti pacijenata

4.5.2.1. Usvojiće se standardi kvaliteta svih nivoa zdravstvene zaštite;

4.5.2.2. Usvojiće se nova strategija za stalno unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbednosti pacijenata;

4.5.2.3. Sprovođiće se, pratiti i evaluirati strategija za stalno unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbednosti pacijenata;

4.5.2.4. Akreditovaće se sve zdravstvene ustanove;

4.5.2.5. Kontinuirano će se unapređivati procedure za poštovanje prava pacijenata;

4.5.2.6. Započeće primena podsticajnih mehanizama finansiranja zdravstvene službe zasnovanih na kriterijumima kvaliteta i efikasnosti.

4.5.3. Unapređenje efikasnosti zdravstvene zaštite

4.5.3.1. Unaprediće se procena zdravstvenih tehnologija uključivanjem i ekonomske analize, čime će se unaprediti postupak odlučivanja o lekovima, medicinskim sredstvima i procedurama;

4.5.3.2. Formiraće se nacionalna politika lekova;

4.5.3.3. Kontinuirano će se razvijati novi (u proseku tri godišnje) i revidirati postojeći vodiči dobre kliničke prakse (u proseku dva godišnje).

4.6. Razvoj sistema javnog zdravlja zasnovanog na dokazima iz istraživanja

4.6.1. Razvoj i osnaživanje kadrova u sistemu javnog zdravlja Republike Srbije unapređivanjem kompetencija prema Evropskom akcionom planu za jačanje javnozdravstvenih kapaciteta i usluga²⁴

4.6.1.1. Obaviće se analiza javnozdravstvenih kadrova, definisati i usvojiti Plan potreba za javnozdravstvenim kadrovima u ustanovama iz Plana mreže zdravstvenih ustanova;

4.6.1.2. Usaglasiće se i usvojiti izmene i dopune Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe, tako da među zaposlenima budu navedena sva odgovarajuća zanimanja za obavljanje poslova javnog zdravlja²⁵;

4.6.1.3. Razviće se i usvojiti petogodišnji planovi usavršavanja kadrova putem akreditovanih akademskih programa iz javnog zdravlja i akreditovanih kurseva kontinuirane edukacije u svim zdravstvenim ustanovama iz Plana mreže zdravstvenih ustanova;

4.6.1.4. Kontinuirano će se sprovođiti usavršavanje kadrova iz zavoda i instituta javnog zdravlja, domova zdravlja i drugih zdravstvenih ustanova na osnovu petogodišnjeg plana, i kadrova

institucija izvan sistema zdravstvene zaštite putem akreditovanih akademskih programa iz javnog zdravlja i akreditovanih kurseva kontinuirane edukacije;

4.6.1.5. Ustanove u oblasti obrazovanja kontinuirano će sarađivati sa institucijama državne uprave, zavodima i institutima javnog zdravlja, ostalim institucijama i udruženjima građana na razvoju novih kompetencija zasnovanih na izazovima javnog zdravlja i potrebama zaposlenih u javnom zdravlju.

4.6.2. Razvoj prostora, opreme i informacionog sistema instituta i zavoda za javno zdravlje

4.6.2.1. Sve delatnosti instituta i zavoda za javno zdravlje biće akreditovane;

4.6.2.2. Biće potpuno razvijen informacioni sistem javnog zdravlja u institutima i zavodima za javno zdravlje;

4.6.2.3. Institut za javno zdravlje Srbije kontinuirano će da razvija komunikacioni centar.

4.6.3. Uspostavljanje održivog finansiranja zavoda i instituta za javno zdravlje i fiskalnih podsticaja za javno zdravstvene aktivnosti

4.6.3.1. Analiziraće se postojeći sistem finansiranja zavoda i instituta javnog zdravlja i definisati preporuke za unapređenje;

4.6.3.2. Usvojiće se izmene finansiranja zavoda i instituta za javno zdravlje, tako da dominira izvor finansiranja iz budžeta do 60%, putem programa od opšteg interesa;

4.6.3.3. Predložiće se i usvojiti minimalni skup usluga koje obavljaju zavodi i instituti za javno zdravlje, a finansira Republički fond zdravstvenog osiguranja, na osnovu doprinosa;

4.6.3.4. Usvojiće se izmene propisa tako da se tekući troškovi zavoda i instituta za javno zdravlje pokrivaju kao u svim ostalim ustanovama iz Plana mreže zdravstvenih ustanova;

4.6.3.5. Unapređivaće se finansiranje aktivnosti Instituta za javno zdravlje Srbije zasnovano na budžetskim sredstvima, kontinuirano;

4.6.3.6. Na osnovu analize, predložiće se ministarstvu nadležnom za poslove finansija i Vladi obim podsticaja usmerenih na javno-zdravstvene aktivnosti zavoda i instituta za javno zdravlje;

4.6.3.7. Predložiće se izmene propisa o finansiranju programa javnog zdravlja na teritoriji lokalne samouprave, tako da jedinice lokalnih samouprava budu u obavezi da finansiraju programe javnog zdravlja na svojoj teritoriji.

4.6.4. Osnaživanje mreže zavoda i instituta za javno zdravlje

4.6.4.1. Razvikaće se model za operativni plan koordinacije aktivnosti mreže instituta i zavoda za javno zdravlje;

4.6.4.2. Institut za javno zdravlje Srbije će sprovoditi operativni plan koordinacije aktivnosti mreže instituta i zavoda za javno zdravlje uz evaluaciju i izveštavanje.

4.6.5. Razvoj javnozdravstvenih istraživanja i inovacija

4.6.5.1. Biće definisan i usvojen nacionalni program za istraživanja i razvoj u javnom zdravlju, uz saradnju ustanova u oblasti obrazovanja, instituta i zavoda za javno zdravlje, drugih institucija izvan sistema zdravstvene zaštite i udruženja građana;

4.6.5.2. Unapređenje saradnje u istraživačkom radu iz prioriternih oblasti javnog zdravlja između instituta za javno zdravlje, akademskih institucija u okviru i izvan zdravstvenog sektora, sprovediće se kontinuirano.

4.7. Unapređenje upravljanja, komunikacije i partnerstva za primenu načela "zdravlje u svim politikama"

4.7.1. Razvoj i unapređenje sistema za primenu participatornog upravljanja za zdravlje

4.7.1.1. Nacionalni savet za javno zdravlje će biti funkcionalan kao mehanizam integrisanog upravljanja u sprovođenju zdravlja u svim politikama;

4.7.1.2. Predložiće se usvajanje i primene propisa u svim sektorima od značaja za javno zdravlje.

4.7.2. Razvoj i unapređenje sistema za informisano odlučivanje zasnovano na dokazima

4.7.2.1. Unapređen sistem za informisanje, odlučivanje zasnovano na dokumentima;

4.7.2.2. Uspostavljen sistem za prikupljanje podataka, analizu i izveštavanje o zdravlju i odrednicama zdravlja na svim nivoima prema preporukama SZO i EU;

4.7.2.3. Uspostavljen sistem za praćenje primene politika, strategija i programa javnog zdravlja na svim nivoima, putem aktivnosti mreže instituta i zavoda za javno zdravlje i koordinacije Instituta za javno zdravlje Srbije.

4.7.3. Unapređenje komunikacije o zdravlju i odrednicama zdravlja

4.7.3.1. Uspostavljen sistem za primenu strateškog pristupa komunikacije o zdravlju i odrednicama zdravlja na svim nivoima, putem aktivnosti mreže zavoda i instituta za javno zdravlje.

4.7.3.2. Razvijeni mehanizmi zastupanja za zdravlje na svim nivoima.

5. Akcioni plan za period od 2018. do 2026. godine

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period od 2018. do 2026. godine (u daljem tekstu: Akcioni plan) opisuje ukupan spektar aktivnosti koje se preduzimaju u oblasti javnog zdravlja i ostavlja mogućnost da se, paralelno sa implementacijom Strategije, aktivnosti dalje razvijaju, unapređuju i evaluiraju.

Aktivnosti koordiniraju instituti i zavodi za javno zdravlje, a realizacija aktivnosti sprovediće se prema prioritetima i dostupnosti izvora finansiranja.

6. Implementacija, praćenje, evaluacija i izveštavanje o sprovođenju Strategije

U implementaciji Strategije, ministarstvo nadležno za poslove zdravlja saraduje sa svim partnerima iz zdravstvenog sistema, kao i sa svim drugim partnerima van sistema zdravstvene zaštite.

Praćenje sprovođenja Strategije obavlja Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut", zajedno sa institutima i zavodima za javno zdravlje, kao nosiocima aktivnosti u oblastima delovanja javnog zdravlja, o čemu se obaveštava ministar nadležan za poslove zdravlja.

Evaluacija sprovođenja Strategije obavlja se u svakoj fazi procesa sprovođenja Akcionog plana. Za evaluaciju se koriste zdravstveni pokazatelji Evropske unije (ECHI-2) i indikatori izabrani od strane stručnjaka odgovornih za pojedine aktivnosti i programe. Godišnje izveštavanje ministarstva

nadležnog za poslove zdravlja je obavezno i sadrži: rezultate sprovedenih aktivnosti, teškoće i probleme u realizaciji, kao i predlog mera za unapređenje.

7. Finansijska sredstva za sprovođenje Strategije

Za sprovođenje ove strategije obezbeđena su sredstva u budžetu Republike Srbije za 2018. godinu, i to:

Na razdelu 27 - Ministarstvo zdravlja, u okviru programa:

- 1801 - Uređenje i nadzor u oblasti zdravstva, programska aktivnost 0001 - Uređenje zdravstvenog sistema, ekonomska klasifikacija 411 - Plate, dodaci i naknade zaposlenih (zarade), u iznosu od 10.870.264 dinara i ekonomska klasifikacija 412 - Socijalni doprinosi na teret poslodavca, u iznosu od 4.636.153 dinara;

- 1801 - Uređenje i nadzor u oblasti zdravstva, programska aktivnost 0007 - Administracija i upravljanje, ekonomska klasifikacija 411 - Plate, dodaci i naknade zaposlenih (zarade), u iznosu od 187.823 dinara i ekonomska klasifikacija 412 - Socijalni doprinosi na teret poslodavca, u iznosu od 80.112 dinara;

- 1802 - Preventivna zdravstvena zaštita, programska aktivnost 0001 - Podrška radu Instituta "Dr Milan Jovanović Batut", ekonomska klasifikacija 423 - Usluge po ugovoru u iznosu od 2.392.380,00 dinara i ekonomska klasifikacija 465 - ostale dotacije i transferi u iznosu od 15.330.315,00 dinara; programska aktivnost 0002 - Podrška radu instituta i zavoda za javno zdravlje, ekonomska klasifikacija 465 - ostale dotacije i transferi u iznosu od 58.870.616 dinara;

- 1809 - Prevencija i kontrola vodećih hroničnih nezaraznih oboljenja, programska aktivnost 0001 - Podrška radu Kancelarije za kontrolu duvana, ekonomska klasifikacija 465 - ostale dotacije i transferi, u iznosu od 300.000 dinara.

Na razdelu 30 - Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u okviru Programa:

- 0902 - Socijalna zaštita, programska aktivnost 0004 - Podrška udruženjima i lokalnim zajednicima, ekonomska klasifikacija 481 - Dotacije nevladinim organizacijama u iznosu od 327.883.990 dinara.

U finansijskom planu Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje u 2018.godini obezbeđena su sredstva u iznosu od 4.259.501.000 dinara.

Za sprovođenje ove strategije nije potrebno obezbediti sredstva sa razdela drugih nosilaca odnosno učesnika u sprovođenju ove strategije.

U 2019. godini, sredstva će se obezbediti u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije odnosno limitima, koje utvrdi Ministarstvo finansija.

Finansijska sredstva za sprovođenje Strategije, obezbeđuju se prema predviđenim aktivnostima u Akcionom planu, i iz budžeta autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave, od organizacija zdravstvenog osiguranja, prodajom usluga i proizvoda u sistemu javnog zdravlja, obavljanjem naučnoistraživačke i obrazovne delatnosti, od legata, poklona, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom.

8. Akcioni plan

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period od 2018. do 2026. godine, odštampan je uz ovu strategiju i čini njen sastavni deo.

9. Završni deo

Ovu strategiju objaviti u "Službenom glasniku Republike Srbije".

-
- ¹ SZO. Jačanje kapaciteta i usluga javnog zdravlja u Evropi. Idejni dokument. Kopenhagen. Regionalna kancelarija SZO za Evropu i Univerzitet Durham 2011.
  - ² UN. Transformisanje sveta u kojem živimo: Agenda za održivi razvoj 2030. Usvojena rezolucija Generalne skupštine 25. septembra 2015. http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (pristupljeno 17. maja 2016. godine)
  - ³ SZO. Zdravlje 2020. Evropski politički okvir i strategija za 21. vek. Kopenhagen: Regionalna kancelarija SZO za Evropu 2013.
  - ⁴ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Statistički godišnjak 2017. Beograd: RZS 2017.
  - ⁵ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Statistički kalendar Republike Srbije 2018. Beograd: RZS 2018.
  - ⁶ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Siromaštvo i socijalna nejednakost u Republici Srbiji u 2016. Saopštenje, Anketa o prihodima i uslovima života, broj 087, god. LXVII, . Beograd: RZS 2017.
  - ⁷ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Stope aktivnosti, zaposlenosti, neaktivnosti i nezaposlenosti.
  - ⁸ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Statistički kalendar Republike Srbije 2018. Beograd: RZS 2018.
  - ⁹ Odabrani pokazatelji rashoda za zdravstvenu zaštitu. Dostupno na: http://www.batut.org.rs/index.php?category_id=50 (pristupljeno 30. maja 2018. godine)
  - ¹⁰ UNICEF. Istraživanje višestrukih pokazatelja položaja žena i dece u Srbiji, 2014. Beograd: UNICEF 2014.
  - ¹¹ Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Dev Info. Dostupno na: <http://devinfo.stat.gov.rs/diSrbija/diHome.aspx> (pristupljeno 30. maja 2018. godine)
  - ¹² Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut". Zdravstveno statistički godišnjak Republike Srbije 2016. Beograd: IZJZ 2017.
  - ¹³ European Health For All Data Base, WHO/Europe. Dostupno na: <https://gateway.euro.who.int/en/datasets/european-health-for-all-database> (pristupljeno 30. maja 2018. godine)
  - ¹⁴ Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut". Istraživanje zdravlja stanovništva Srbije 2013. Beograd. IZJZ 2014.
  - ¹⁵ ("Službeni glasnik RS", br. 42/06, 119/07, 84/08, 71/09, 85/09, 24/10, 6/12, 37/12, 8/14 i 92/15).
  - ¹⁶ SZO. Zdravlje 2020. Evropski politički okvir i strategija za 21. vek. Kopenhagen: Regionalna kancelarija SZO za Evropu 2013.
  - ¹⁷ SZO. Evropski akcioni plan za jačanje kapaciteta i usluga javnog zdravlja. EUR/RC62/Conf.Doc./6 Rev.2: Šezdeset i druga sednica Regionalne komisije SZO: Malta, 10-13. septembar 2012.
  - ¹⁸ SZO. Zdravlje 2020. Evropski politički okvir i strategija za 21. vek. Kopenhagen: Regionalna kancelarija SZO za Evropu 2013.
  - ¹⁹ SZO. Evropski akcioni plan za jačanje kapaciteta i usluga javnog zdravlja. EUR/RC62/Conf.Doc./6 Rev.2: Šezdeset i druga sednica Regionalne komisije SZO: Malta 10-13. septembra 2012.
  - ²⁰ Evropska komisija. Regulatorna Evropskog parlamenta i Saveta o uspostavljanju Programa Zdravlja za rast, treći višegodišnji program EU u oblasti zdravlja za period 2014-2020. Brisel, 9.11.2011. COM(2011) 709 finalni
  - ²¹ Treći zdravstveni program EK (2014-2020).
  - ²² UN. Transformacija sveta u kojem živimo: Agenda za održivi razvoj 2030. Rezolucija koju je Generalna skupština usvojila 25. septembra 2015.
  - ²³ Osnova za praćenje i evaluaciju svih specifičnih ciljeva su pokazatelji definisani prema Istraživanju zdravlja stanovništva Srbije.
  - ²⁴ To je sedma oblast delovanja u javnom zdravlju Evropskom akcionom planu za jačanje javnozdravstvenih kapaciteta i usluga Svetske zdravstvene organizacije (*EPHO 7 - European Public Health Operation 7. WHO. European Action Plan for Strengthening Public Health Capacities and Services - EAP. Copenhagen: WHO 2012.*)
  - ²⁵ Odgovarajuća zanimanja su definisana Pravilnikom o listi stručnih, akademskih i naučnih naziva, ("Službeni glasnik RS", br. 30/07, 112/08, 72/09 i 81/10) kao i Pravilnikom o specijalizacijama i užitim specijalizacijama zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika ("Službeni glasnik RS", broj 10/13).